

szerepét illetően is a mai megalkuvás gyengeségébe burkolózik.

A régi Nyugat főképpen abban különbözött a mai Nyugattól, hogy politizált. Politikája pedig abban állt, hogy az irodalmat függetleníteni akarta a politika hatásától, a politikának irodalom-irányító szerepétől és a magyar politikának attól a törekvésétől, hogy az irodalomnak is megszabja, mi a magyar és mi az irodalom és mit szabad a magyar irodalomnak és mi elvetendő, mint kárhozatos, nemzetellenes, franciás, tehát erőtlén, magyartalan, dekadens. A Nyugatnak irodalmi politikája, irodalmi tisztessége és rangja az volt, hogy a politikának gyámkodása ellen tiltakozott, harcolt és a harcban programvállalás és hirdetés volt. A mai Nyugat a réginek megtagadta szellemét, amikor politikátlanná vált s ugyanakkor szélesen teret engedett a politika diktátumának, hódoltató kényének, ha nem is éppen a napi politika uralkodó, türelmetlen gyakorlatának. Az új Nyugat szellemisége zárt kör, anfély a régi, Osvátos Nyugattal ellentétben többé nem vallja, hogy: „minden sorának s vállalkozásának az a legfőbb törekvése, hogy mindenkit, aki író és mindent, ami irodalom, elismertessen ilyen gyanánt.“ (Ignotus: Író és közönség. 1909) A régi Nyugat elejétől fogva politizált; szükség szerint; támadások érték és védekeznie kellett; megjelenése a huszadik század elején a magyar irodalmat és politikát elburjánzó tunya és ostoba konzervativizmusban fellobbantotta a türelmetlenség, értelmetlenség ellenállását és felsorakoztatta az új magyar irodalmat és egyáltalán *irodalmat* jelentő Nyugat ellen minden rozsdás fegyverét és hadseregét. A hivatalosak, az Akadémia, a Kisfaludy Társaság, az uralkodó osztályok képviselői politikában, irodalomban, kritikában fringijáukat rángatták és pozíciójukat védeni a magyar sajtóban szokatlan hangú pergőtűzet indítottak a „nyugatosok, dekadensek, hiszterikus költők“ ellen, kik a Nyugat lapjain a fülledt légkörben, a forró idők közeledtét, történelmi változásokat megérző és arra vágyó magyar rónákra európai ózont akartak bocsátani. Irodalmi modernségükkel, mely éppúgy tartotta a vérségi-faji kapcsokat a magyar irodalomtörténet nagy eleivel és a Halotti Beszéd-től kezdve a magyar nyelv ezeréves életének minden gyökerével, mint a haladó emberiség egyéb nemzetek kultúrájával, éppen a modernség, egy magyar reneszánsz üde erejével akart hatni a politikára, hogy abban is beköszönjön egy magyar humanizmus és az időszerűség parancsa alatt irodalmi, kulturális behatásra politikai, tehát állami, nemzeti reneszánsz.

Ha a régi Nyugat egyebet nem jelentene, mint azt, hogy Ady-nak volt a folyóirata, már ez is megjelölné a magyar irodalomtörténetben elfoglalt helyét s egyszersmind azt a parancsoló szükségét is, hogy a Nyugat, valameddig Nyugat — bárkinek, még Babitsnak, az új magyar klasszicizmus legkiválóbbikának kezében is — politikák és mindennapi fegyverek és fenekedések, ékek és életek között, csak Ady örökségét őrizheti ereklyeként az időkön keresztül. Kegyeletből önnön multja iránt, mert Ady volt a támadások, aknaharcok, csúfoskodások céltáblája és Adyt védve, a Nyugat Babitsot is megteremtette és mert Babits a régi Nyugatot védve és miatta üldöztetve a

közös irodalmi és politikai arcvonalat is segítette, hogy a Nyugat „diadalmas“-sá váljék. Babitsnak, a költőnek nem az Ady irodalmi örökségét kell a hűséges harcos fegyverével védenie, — mert Babits ma egyedülálló költői orom — hanem Ady-nak politikai testamentumát, a radikalizmust, a „vont derekat“ a politikai élet kátyúi, bugyrai és szemetei között, a világnézeti magatartást, mert ezek a Nyugat hagyományai, mert csak ezen az úton vezethet a Nyugat útja; s ha nem ezt választja, megszűnt Nyugat lenni. Megszűnt, mert mindazt, amiért egykoron harcolt és amiért vádak, szitkok és szennyek érték, ma feledte és feladta azt a harcot és hitet, amellyel indult; s végül azoknak lett eszközévé és edényévé, akik egykor minden magyar átkot a Nyugatra szórtak.

Egykor a Nyugatnak küzdeni kellett a vád ellen, hogy nem magyar és írónak nem kell a magyar hagyomány. A főszerkesztő Ignotus akkor kemény tollal hadakozott: „a Nyugat s a Nyugatosok... szinte vallásos hittel, rajongással s szívóssággal ápolták, magasztalták... mindazt, mit a magyar nemzeti életének ezer éven át a multban szépirodalmat alkotott.“ Ha a mai Nyugat nem vállalja többé az Ignotus, Ady és a régi Babits Nyugatát — és nem vállalja, — nem jelenti-e ez, hogy három évtized múltán megcáfolja Ignotust és igazat szolgáltat az akkori basák' támadásának és ezzel letép minden babért az egykori diadalmas harcos Nyugatának homlokáról és azonosítja szellemi és politikai felfogását az akkori és mai konokok, kevélyek, tudatlanok és értetlenek rontó konzervativizmusával. A mai konzervativizmus miben sem különbözik a tegnaptól, nézőpontjai azonosak, ítéletei és szemléletei ugyanabból a minden szellemitől kiszondázott talajból fakadnak, — az új Nyugat új Babitsa talán fel sem ismerné a régi Nyugatban régi arcát.

Akik a régi Nyugatot hagyománytalanság bűnével vádolták, maguk sem tudták, mit jelentsen a nemzeti irodalmi hagyomány. Az ő fogalmaik szerinti hagyomány egy volt a megrekedéssel, egy ponton, mindenesetre magas szinten, de holtpontra való megállással és e szinten való vegetálással, mint jelképpel és tökéletességgel és erre való örökös visszaemlékezéssel. A Nyugat írói pedig, és akkor Babits és Schöpflin is és minden Nyugatos vallotta Adyval és Ignotusszal, hogy az irodalmi hagyomány folytonosság, a réginek megújulása és a fejlődés állandó és szakadatlan folytonossága, újjászületése. Az újjászületésnek járuléka a változás, ez a változás visszánéz a multba, de újjászületik a multban; a hagyomány nemcsak mult, hanem ma is és jövő is; a hagyomány élő valóság és nem megalvadt és megdicsőült mult. „Régi dicsőségünk hol késel az éji homályban?“ Hol késel, vagyis jöjj elő és mutass irányt a jövőre, élj tovább élő hagyomány! A Nyugat írói, ellentétben az ellenük acsarkodókkal, ismerték a multat, s tudták, hogy a multat a jövővel csak a ma kapcsolhatja össze; nem akartak megállni és kacagányt borítani az avult rétegek ködeire és fölöttük holtan zokogni. A Nyugat az életet hirdette és a nemzeti jövőt, hagyománytisztelete tisztább, életszerűbb, értelmeibb, magyarabb és kurucabb volt, mint ellenfeleié, akik egy begyepesedett, kaszánya-esztétika vallói voltak. Ebből politikát és

háborút csináltak a Nyugat körül. Emiatt üldözték a Nyugatot és íróit.

Ezeket igazolná az új Nyugat? S Babits? Azoknak szellemi és lelki utódai, akik akkor a Nyugatban veszedelmet szimatoltak, ma is élnek, ugyanabban a légkörben, műveltségben, törekvésben, álmokban, politikában, gyűlöletben és a régi bálványok között, de ma már hallgató beleegyezésével és szemethúnyó magatartásával mellettük áll a mai Nyugat.

A költő, aki örök csillagokra szegezi tekintetét, Babits, politikai divatok futó felhői után igazodnék? Vakmerőség volna ezt állítani és igazságtalanság a nagy költővel szemben.

A Nyugat első számától az 1918-as forradalom bukásáig az élő magyar irodalmat jelentette, Körülötte és benne zajlott le — mint Schöpflin is mondja — az egész huszadik századi magyar irodalom. Ekkor Ady meghalt és Babits élte át a magyar özönvizet. Ez döntötte el a Nyugat további sorsát.

Mindeddig a Nyugat — és ezt Schöpflin is az igazsághoz híven hangoztatja — baloldali volt. Azzá lett a sajátos magyar viszonyoknál fogva, mert ilyenül született és ez volt irodalmi hitvallása és hivatása, de ezzé tette az „a merev ellenállás, mely a közvélemény túlnyomó többsége részéről ellenük nyilatkozott.“ (Schöpflin.) Eretnekek, átkozottak voltak írói. Ady halála után a magyar Sedánért bűnösöket kezdtek keresni. E bűnösök közé tartozott szellemi munkájáért a Nyugat is. „Nehéz helyzetbe került a Nyugat“, olvasóközönsége az ellenforradalom pörölycsapásai alatt elkábult és az irodalomban is az a politika lett úrrá, amely ellen a Nyugat eladdig sikerrel, sőt diadallal harcolt. A magyar összeomlásért, a nemzet halálós, új Mohácsáért fájó Babits megtépte ruháit, mardosó lelkiismeretvizsgálata alatt bűnösnek találta önmagát. Úgy érezte, hogy ő is elősegítette nemzete bukását. Csalódott — vallotta magáról — és bűnbocsánatért esdő szívvel, csapzott lélekkel tért vissza — úgy hitte — az elhagyott „régisavakhoz.“

Holott ekkor vált hűtlenné önmagához, mert nem visszatért, hanem elhagyta a „régisavakat.“ E tévedésnek nyomasztó hangulatában él és ír azóta Babits és e tévedésében irányítja az új Nyugatot — a régi ellen. A költő lelkének megpróbáltatásait a zivataros napokban ma már nem érthetjük és nem mérhetjük fel. A meghasonlott költő, aki felért az Olimpuszra, magával vitte a Nyugatot, egy minden ízében megváltozott lelkiségű Nyugatot, amelynek nincsen többé lelkisége. Az ő vezetése alatt vált a Nyugat politikátlaná, iránytalanná és többé nem irányítója irodalomnak, szellemi haladásnak. A megfélemlített Babits magas költői színvonalú, de az irodalom magas muzsikája mögött üresen csengő és csaknem korszerűtlenné, mert gyökértelessé vált Nyugatot irányít.

A régi Nyugat példázatos volt áldozatosságában, harcában s végül a bukásban, melyből még példázatosabban kelt életre, — minden nagy és jó magyar törekvést példázva — az új Nyugat, mintegy jelezve Ady küzdelmének végét és egy szent irodalomforradalmi mozgalom diadalát és megdöntését: az új Nyugat ráfordította a zárat a

kriptára, amelybe a századelő legszebb magyar szelleme hullott.

Babits felhúzta maga után a felvonó hidakat, fenn él az ormokon és búsan kérdezi Thomas Manntól: mi teszi őt harcosná, a tiszta művészet?

Harcosná? Ma? Hát ki legyen harcos ma, ha nem a tiszta művész? És erre Babits nem talál önmagában feleletet? Az új Nyugat új Babitsának nem lenne meggyőződése, mint Thomas Mannak, hogy „az a költő, aki ma emberies állásfoglalás dolgában az embernek a politikában felvetett létkérdésre megtagadja a választ, a szellem terén is elveszett ember.“

Vagy Babits így adja meg a választ? Az egyszer megrettent Babits nem tudja megtalálni „régis szavát“, a tiszta költészet és emberiség harcos szavát. Így „hajtani műve is megszűnik jó lenni, hogy szemünk láttára váljék porrá“, tévedésének és bűnének büntetéséül — az új Nyugattól a régi ellen.

Fekete Béla

Ember és természet

A Föld széptitkóintézetre szorul.

A Föld, melyen az emberiség lakik a természettől ügyszólván semmit sem kapott készen. Úgy néz ki a dolog, mintha a természet az ember létezéséről egyáltalán nem venne tudomást. Vagy érzi benne a leigázóját és azért támaszt neki, ahol csak lehet, nehézségeket?

A természet éli a maga világát a saját törvényei szerint, de ezek a törvények nem állanak összhangban az ember életfeltételeivel és amíg az ember a természet törvényeit nem tartja ellenőrzése alatt, addig a tudatlanság, babona, természetfelettség terjeszti penészes szagát.

Az ember azért a teremtés koronája, mert a természetet szolgálja, akarta tenni. Ebből a szempontból az élő lények között versenye kívül áll.

Évezredek óta birkózik a természettel és ez a nagy ölfogás változatlan heveséggel tart még most is és még el fog tartani évezredekig, addig, amíg az ember a természetet tetszése szerint át nem alakítja.

Mily szegényes, keveset ígérő

volt a kezdet. Vadon és lakatlan az egész Föld felülete, tele titkokkal ismeretlenségekkel és itt áll az ember maga lassu lábaival, elég gyenge szemével, kicsi erejével! Egész fegyverzete a két keze, de mindegyiken a négy-négy egymás mellé sorakozó ujj és velük szemben a hüvelyk ujj. No meg a felfelé törő fej és a koponyában az agyvelő. Ezzel a fegyvertárral indul el az ember a Természet meghódítására!!

Hosszú évezredek váltják egymást és lépésről lépésre javítja, gyúrja, átalakítja az ember a Föld felületét, hogy azt lakhatóvá tegye. Mily messze van a barlanglakás, a hőmérsékletet önműködőleg szabályozó palotától? A kivájt fatörzs a 80.000 tonnás nagy hajóktól. A szabad szem az égboltozatot átvizsgáló óriás távcsövektől? A barlangtól a forrásig vezető keskeny ösvény a világűrre vezető öszszefogó és behálózó utaktól és vasutaktól? Mi mindennek volt már eddig is az emberiség képes?

Ahol azelőtt lárva és mocsár tevéte a békák, csikbogár, szünyvögök tömegét, ott ma a világvárosok házerdeje pompázik és a há-